

РЕШЕНИЕ

№ 144

гр. Панагюрище, 21.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – ПАНАГЮРИЩЕ в публично заседание на двадесет и седми ноември през две хиляди двадесет и трета година в следния състав:

Председател: Ангел Ташев

при участието на секретаря Нонка Цв. Стоянова
като разгледа докладваното от Ангел Ташев Гражданско дело №
20235230100426 по описа за 2023 година

Производството е образувано по постъпила искова молба от М. И. Р. с ЕГН ***** постоянен адрес: гр.Панагюрище, ул. „****“ 11 чрез пълномощника си адвокат Б. З. от САК, със съдебен адрес: гр. София, ж.к. „****“ 3, ул. „****“ № 6, против „Сити кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Средец“ ул. „Славянска“ № 29, ет. 7, представлявано от Н П П.

В исковата молба се твърди, че ищецът е сключил с ответника „Сити Кеш“ ООД договор за паричен заем № 664337/19.04.2022 г. за сумата от 1000 лева, която е следвало да бъде върната на 18 вноски, като сочи, че ищцата погасила изцяло задълженията си.

Посочва, че в чл.6, ал.1 от договора било уговорено, че страните се съгласяват договорът за заем да бъде обезпечен с безусловна банкова гаранция или поръчителство на едно или две физически лица.

Счита, че уговорената клауза в чл.6.2 от процесния договор да заплати неустойка в размер на 500 лева, е нищожна на основание чл. 26, ал. 1 пр.3 от ЗЗД, вр.с чл.143, ал.2, т.5 и чл.146 ЗЗП, както и поради нарушение на чл.19 ал.4 от ЗПК, вр. с чл.21 ал.1 от ЗПК.

Посочва, че още със сключване на договора, на ищцата и била начислена неустойка, тъй като не представила в срок надлежен поръчител или друг вид обезпечение, посочени в процесния договор.

Счита, че е нарушено изискването, процесният договор да е написан на ясен и разбираем начин, като всички елементи да са с шрифт не по-малък от 12, в два екземпляра – по един за всяка от страните по договора.

Твърди, че в ГПР е необходимо да бъдат описани всички разходи, които трябва да заплати длъжникът, а не същият да бъде поставен в положение да тълкува клаузите на

договора и да преценява кои суми точно дължи. В процесния договор това не било направено, а включената в погасителния план неустойка по същество представлява скрита лихва и задължително следвало да бъде калкулирана в ГЛП и ГПР. По този начин с нея се целяло да се заобиколи предвиденият максимален размер на ГПР - чл.19, ал.4 ЗПК. Смята, че договарянето на този разход като неустойка имало единствено за цел увеличаване възнаграждението на кредитора над максимално допустимия размер, поради което на основание чл.21 ЗПК тази клауза е недействителна.

Смята, че договорът за потребителски кредит е нищожен на основание чл.11, ал.1, т.10, във вр. чл.22 ЗПК, тъй като не е налице съществен елемент от неговото съдържание, а именно годишният процент на разходите /ГПР/ по кредита. В договора за потребителски кредит ГПР бил посочен единствено като процент, но без изрично да са описани и основните данни, които са послужили за неговото изчисляване.

Твърди, че клаузата, с която в процесния договор за паричен заем е уговорено, че заемателят дължи неустойка, в случай че не предостави в тридневен срок от сключването му, обезпечение, е типичен пример за неустойка, която накърнява добрите нрави, тъй като излизала извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции и цели единствено постигането на неоснователно обогатяване.

Смята, че било налице и заобикаляне на закона по смисъла на чл.26, ал.1, пр.2 ЗЗД. Разпоредбата на чл.33, ал.1 ЗПК предвиждала, че при забава на потребител, кредиторът има право само на лихва върху неплатената в срок сума за времето на забава, тъй като с процесната неустойка се уговаряло още едно допълнително обезщетение за неизпълнение на акцесорно задължение.

Твърди, че клаузата за неустойка била изцяло неравноправна и нищожна и на основание чл.143, ал.2, т.5 ЗЗП, тъй като същата задължавала потребителя при неизпълнение на неговите задължения да заплати необосновано висока неустойка. Също така счита, че тази клауза не е индивидуално уговорена, съгласно чл.146 ЗЗП.

Излага твърдения, че целият договор за кредит бил недействителен

По наведените твърдения се иска от съда да постанови решение, с което да обяви нищожността на неустоечната клауза в договор за паричен заем № 664337, предвиждаща заплащане на неустойка в случай на непредоставяне на обезпечение, сключен между страните и да осъди ответника да заплати на ищцата сумата в размер на 371,44 лева /с протоколно определение от 27.11.2023 г., на основание чл.214 ГПК е допуснато изменение на исковата претенция, чрез нейното увеличаване/, представляваща недължимо платени суми, по договор за потребителски кредит № 664337, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на депозиране на настоящата искова молба до окончателното ѝ изплащане.

Претендира разноски. Сочи доказателства и прави доказателствени искания.

В проведеното съдебно заседание ищецът не се явява и не изпраща процесуален представител. Постъпила е молба, с която моли съда да уважи в цялост исковата претенция.

В срока по чл. 131 ГПК ответникът „Сити Кеш“ ООД, чрез пълномощника си юрисконсулт Л. В., депозира отговор на исковата молба, в който не оспорва, че между страните е сключен договор за паричен заем № 664337/19.04.2022 г. за сумата от 1000 лева и че заемните средства са предоставени на потребителя.

Признава за основателен предявения иск по чл.26 ЗЗД и на основание чл.237 ГПК моли съда да постанови решение при признание на иска.

В тази връзка иска от съда да не присъжда разноси на ищеца, тъй като признава иска и с извънпроцесуалното си поведение не е дал повод за завеждане на процесния иск.

Твърди, че ищецът не е заплатил сумата за неустойката по процесния договор, т.е. оспорва осъдителния иск.

Прави възражение по чл.78, ал.5 ГПК.

В проведеното последно съдебно заседание за ответника не се явява представител. Депозирани са молба, с която

Съдът, като съобрази правните доводи на страните, събраните писмени доказателства, поотделно и в тяхната съвкупност, съгласно правилата на чл.235, ал.2 ГПК, намира за установено следното от фактическа страна:

Между страните не е спорно, а и се установява от приложените по делото писмени доказателства, че са сключили договор за паричен заем № 664337/19.04.2022 г., с който на ищеца е предоставен паричен заем в размер от 1000 лева, който следва да се върне на 18 месечни вноски, като първите четири са в размер на 33,38 лева, без включена неустойка, а останалите вноски са в размер на 90,58 лева. При включването на неустойката в погасителната вноска, нейният размер е 190 лева. Размерът на ГПР е 48,13 %, а на ГЛП 40,05 %. Посочено е, че общата сума за плащане в размер на 1401,64 лева. В чл.6 от договора е уговорено, че заемателят се задължава в тридневен срок от усвояване на процесната сума, да предостави обезпечение, по начин и реда, и отговарящо на условията на чл.33, ал.1 от ОУ: поръчител или банкова гаранция. При неизпълнение на горното е предвидена клауза за заплащане на неустойка от кредитополучателя в размер на 2018,36 лева – чл.6, ал.2 от договора, която се начислява автоматично и се заплаща разсрочено, съгласно сключения в договора погасителен план.

Съгласно приетото по делото и неоспорено от страните заключение на съдебно-счетоводната експертиза, което съдът кредитира като компетентно изготвено и даващо отговор на поставените задачи се установява, че ищецът е погасил изцяло кредитът, като е внесъл сумата в размер на 1447,40 лева, с която сума е погасил 1000 главница, 75,96 лева договорна лихва и 356,44 лева неустойка. Посочва, че ако в размера на ГПР се включат всички разходи /лихви и неустойки/ ще е 606,53 %.

В проведеното съдебно заседание вещото поддържа заключението си и допълва, че ищцата е заплатила и сумата в размер на 15 лева такса за смс.

При така установените правнорелевантни факти съдът приема следното от правна страна:

Районен съд Пазарджик е сезиран с искове с правно основание чл.26, ал.1 ЗЗД и чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД, за връщане на дадено без основание - поради недействителност на договор за кредит.

Безспорно е между страните, че са били обвързани от валидно облигационно

правоотношение по силата на договор за паричен заем № 664337/19.04.2022 г., по който ищецът е получил заемна сума в размер на 1000 лева, както и че е погасил задълженията си изцяло.

По предявения установителен иск с правно основание чл.26, ал.1 ЗЗД:

Критериите дали е налице нищожност на неустойка, поради противоречие с добрите нрави, се съдържат в ТР № 1 от 15.06.2010 г. по т. д. № 1/2009 г. на ОСТК на ВКС, а именно – когато е уговорена извън присъщите ѝ обезпечителна, обезщетителна и санкционна функции. Съгласно дадените разяснения в мотивите на ТР, за спазването на добрите нрави по иск за дължимост на неустойка, съдът следи и служебно.

Преценката за нищожност се извършва в зависимост от специфичните за всеки конкретен случай факти и обстоятелства, при съобразяване на примерно посочени критерии, като - естество и размер на обезпеченото с неустойката задължение; обезпечение на поетото задължение с други, различни от неустойката правни способности; вид на уговорената неустойка и на неизпълнението, за което е предвидена; съотношението между нейния размер и очакваните за кредитора вреди от неизпълнението /Решение № 107/25.06.2010 г. на ВКС по т. д. № 818/2009 г., II т. о./.

Освен обезпечителна и обезщетителна, по волята на страните, неустойката може да изпълнява и наказателна функция. В случая, страните са уговорили клауза за задължаване на заемополучателя да осигури обезпечение на кредитора в тридневен срок от сключване на договора – поръчителство на ФЛ или банкова гаранция, като при неизпълнение са предвидили неустойка. Размерът ѝ представлява повече от 200 % от този на заетата сума.

Следва да се посочи, че ответникът, върху когото лежи доказателствената тежест за установяване валидността на оспорената клауза, не проведе пълно и главно такова. При това положение, следва да се изхожда от размера ѝ при преценка валидността, който е определен в договора. Срокът за предоставянето ѝ е твърде кратък, при което за потребителя се създава допълнителна тежест, водеща до значително затруднение в осигуряването ѝ, предвид необходимостта от технологично време и чуждо съдействие. С оглед изначалното предвиждане на неустойката да се кумулира към погасителните вноски, следва извод, че тя води единствено до скрито оскъпяване на кредита, като излиза изцяло извън присъщите ѝ функции. Непредоставянето на обезпечение не води до претърпяване на вреди за кредитора, който е бил длъжен да оцени кредитоспособността на длъжника, съответно - риска при предоставяне на заема към сключване на договора, като съобрази и възможностите за предоставяне на обезпечение. Включена по този начин към погасителните вноски, неустойката всъщност се явява добавък към възнаградителната лихва и представлява сигурна печалба за заемодателя.

Задължението за обезпечаване на главното задължение има вторичен характер и неизпълнението му не рефлектира пряко върху същинското задължение за погасяване на заетата сума. Размерът на неустойката е значителен сам по себе си, в т. ч. съотнесен към предоставената сума.

Такава клауза изцяло противоречи на добрите нрави по смисъла на чл.26, ал.1, предл.3 ЗЗД, тъй като драстично нарушава принципа на справедливост и излиза извън обезпечителните и обезщетителните функции, които законодателят определя за неустойката. Действително няма пречка размерът ѝ да надхвърля вредите от неизпълнението. В случая обаче, няма адекватен критерий за преценка на това надвишаване, доколкото се посочи, че процесната клауза обезпечава изпълнението на вторично задължение. Един вид обезпечава изпълнението на задължението за обезпечаване на главното задължение. Т. е. и санкционната функция е въвн от предмета на задължението, тъй като само по себе си непредоставянето на обезпечение не води до претърпяването на вреди. Основната цел на така уговорената неустоечна клауза е да доведе до неоснователно обогатяване на

заемодателя за сметка на заемополучателя и до увеличаване на подлежаща на връщане сума със значителен размер, което е в контраст с всякакви разумни граници на добрите нрави и не се толерира от закона. Тя драстично нарушава принципа на справедливост и не държи сметка за реалните вреди от неизпълнението /в т. см. Решение № 74 от 21.06.2011 г. на ВКС по гр. д. № 541/2010 г., IV г. о., ГК/.

Тъй като противоречието между неустойката и добрите нрави е налице още при сключване на договора, не е налице валидно неустоечно съглашение и съобразно разпоредбата на чл. 26, ал. 1 във вр. с ал. 4 ЗЗД, в тази част договорът не е пораздал правно действие. Нищожността е пречка за възникване на задължение.

По изложените съображения предявеният установителен иск се явява основателен.

Във връзка с горното, съдът счита, че не следва да обсъжда другите въведени от ищеца основания, които водят до нищожност на неустоечната клауза.

По предявения иск с правно основание чл.55, ал.1, предл.1 ЗЗД:

В тежест на ищеца по предявения иск е да докаже при условията на пълно и главно доказване правопораждащите факти, от които черпи изгодни за себе си последици, а именно, че е предоставил, а ответникът е получил процесната сума в размер на 371,44 лева, представляваща недължима по недействителен договор.

При доказване на горното, в тежест на ответника е да докаже, че е налице основание за получаване и задържане на процесната сума, поради което не се дължи нейното връщане, респ. да докаже връщане на сумата.

Страните са сключили договор за потребителски кредит по смисъла на чл.9 ЗПК. Предвид това ответникът има качеството на потребител по смисъла на чл.9, ал.3 ЗПК, поради което неговата действителност следва да се съобрази с изискванията на специалния закон – ЗПК и с общите изисквания за валидност на договорите съгласно ЗЗД.

Договорът е сключен в писмена форма, на хартиен носител, по ясен и разбираем начин, като всички елементи на договора са представени с еднакъв по вид, формат и размер шрифт – не по-малък от 12 /според съда/, с което са изпълнени изискванията на чл. 10, ал. 1 от ЗПК за формата на договора за потребителски кредит.

Съгласно чл.19, ал.1 ЗПК годишният процент на разходите по кредита изразява общите разходи по кредита за потребителя. Легална дефиниция на понятието „общ разход по кредита за потребителя“ се съдържа в § 1, т. 1 от ДР на ЗПК, а именно: всички разходи по кредита, включително лихви, комисионни, такси и възнаграждения за кредитни посредници и всички други видове разходи, пряко свързани с договора за потребителски кредит, които са известни на кредитора и които потребителят трябва да заплати включително разходите за допълнителни услуги, свързани с договора за кредит и по-специално застрахователни премии в случаите, когато сключването на договора за услуга е задължително условие за получаване на кредита или в случаите, когато предоставянето на кредита е в резултат на прилагането на търговски клаузи и условия. Общият разход по кредита за потребителя не включва нотариалните такси. Посочването на размера на ГПР в договора за потребителски кредит е необходимо, защото дава на потребителя ясна представа за реалната цена на финансовата услуга и му позволява да прецени икономическите последици от сключване на договора. В процесния договор кредиторът е посочил единствено абсолютни стойности на лихвения процент по заема и ГПР, без да е разписана ясна методика на формиране на годишния процент на разходите по кредита /кои компоненти точно са включени в него и как се формира същият от 48,13%. Посочената лихва не е ясно как точно участва в него. По този начин потребителят е поставен в невъзможност да разбере какъв реално е процентът на оскъпяване на ползвания от него финансов продукт. Целта на чл.11, т.10 ЗПК е потребителят да получи пълна, точна и максимално ясна информация за разходите, които следва да стори

във връзка с кредита, за да може да направи информиран и икономически обоснован избор дали да го сключи. В тази връзка е достатъчно да се посочи, че в ГПР не е включено задължението за заплащане на неустойка в размер на 2018,36 лева, което според погасителния план е начислено и се дължи от ответника, представляваща също разход за потребителя, който се заплаща разсрочено с всяка погасителна вноска. Това, освен че противоречи на чл. 1, ал.1, т.10 ЗПК, лишава кредитополучателя, а и съда от възможността да извърши преценка за съответствието на договора с императивната разпоредба на чл.19, ал.4 ЗПК за максималния размер на разходите по кредита, който размер по категоричен начин се установи от заключението на вещото лице по назначената и приета ССЧЕ, а именно при включени всички разходи /лихви и неустойка/, размерът на ГПР ще бъде 606,53 %. По този начин се надхвърля петкратния размер и така на практика се стига до заобикаляне на императивното изискване на чл.19, ал.4 ЗПК за максималния размер на ГПР по потребителски кредити. Във връзка с горното, когато не са спазени изискванията на чл.11, ал.1, т.10 ЗПК, договорът за потребителски кредит се явява и недействителен съгласно чл.22 ЗПК.

Поради това, следва се приеме, че е налице нарушение на ЗПК по отношение на съществен елемент на договора, което води до недействителност не само на тази клауза, но и до недействителност на целия договор, съобразно чл.22 ЗПК. /В този смисъл Решение № 108 от 14.04.2020 г. на ОС - Пазарджик по в. гр. д. № 93/2020 г., Решение № 122 от 20.09.2021 г. на ОС - Пазарджик по в. гр. д. № 395/2021 г. и Решение № 184 от 04.11.2021 г. на ОС - Пазарджик по в. гр. д. № 635/2021 г. и Решение № 260184 от 20.05.2021 г. на ОС - Пазарджик по в. гр. д. № 231/2021 г./.

Поради изложеното, настоящия съдебен състав счита, че процесният договор е недействителен съгласно чл.22 ЗПК. На основание чл.23 ЗПК когато договорът за потребителски кредит бъде обявен за недействителен, потребителят връща само чистата стойност на кредита, но не дължи лихва или други разходи по кредита. По делото е установено, че кредиторът е предоставил на кредитополучателя сумата от 1000 лева. Тази сума представлява чистата стойност на кредита по смисъла на чл.23 ЗПК и се дължи на кредитора. Размерът на направените до момента плащания от ответника е установен от вещото лице, който е 1447,40. Следователно недължимо платената сума е в размер на 447,40 лева, която се явява по-голяма по размер от претендирана, но с оглед диспозитивното начало, съдът ще следва да уважи исковата претенция в претендирания размер от 371,44 лева.

Като законова последица следва да се уважи и претенцията за законна лихва от датата на депозиране на исковата молба в съда – 14.06.2023 г., до окончателното изплащане на вземането.

С оглед изхода на делото, на основание чл.78, ал.1 ГПК в полза на ищеца следва да се присъдят и сторените от него разноски в общ размер от 300 лева.

На основание чл.78, ал.1 ГПК, във връзка с чл.38, ал.2 ЗА ответникът следва да бъде осъден да заплати на адвокатско дружество „Д. М.“, представлявано от Д. М., за оказана безплатна адвокатска помощ и съдействие на ищеца в производството. По делото е представен списък на разноски по чл.80 ГПК, в който е индивидуализирано възнаграждението по всеки от двата иска – 480 лева с ДДС, което е в минимално предвидения размер по чл.7, ал.2, т.1 от Наредба № 1/2004 г. на ВАДС /сумата е с вкл. ДДС, т.е. без вкл. ДДС е 400 лева, колкото е предвидена в цитираната Наредба./. По изложеното се явява неоснователно възражението по чл.78, ал.5 ГПК.

По искането на ответника, на основание чл.78, ал.2 ГПК разноските да се възложат на ищеца, тъй като с поведението си не е дал повод за завеждане на делото и е признал иска, съдът намира, че същото е неоснователно по следните съображения;

Отговорността за разноските по делото представлява по правната си същност облигационно отношение между страните в процеса, по силата на което едната страна, в чиято полза съдът е решил делото, има правото да иска от противната страна да плати направените разноски. При решаване на въпроса, за кого възниква задължението да заплати разноските, съдът се ръководи от правилата на чл.78 ГПК в зависимост от изхода на правния спор и процесуалното и извънпроцесуалното поведение на страните. Диспозицията на нормата на чл.78, ал.2 ГПК предвижда две кумулативни предпоставки, при наличието на които ответникът не носи отговорност за разноски, независимо, че решението е благоприятно за ищеца – 1) ако ответникът с поведението си не е дал повод за завеждане на делото и 2) ако признае иска. В подобна хипотеза логиката на законодателя е, че ответникът не е предизвикал изобщо състояние на правен спор, поради което и не следва да носи отговорността за разноските по делото.

Във връзка с горното, съдът счита, че с поведението си ответникът е дал повод за завеждане на делото, тъй като това е единствената възможност на ищеца, оспорената клауза за неустойка да бъде обявена за нищожна и да получи недължимо платената сума по процесния договор потребителски кредит. Не е налице и втората предпоставка, тъй като ответникът оспорва и предявения осъдителен иск.

По изложените съображения и на основание чл.235, ал.2 ГПК Районен съд Пазарджик.

РЕШИ:

ПРИЗНАВА ЗА УСТАНОВЕНО по предявения от М. И. Р. с ЕГН ***** постоянен адрес: гр.Панагюрище, ул. „****“ 11, против „Сити кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Средец“ ул. „Славянска“ № 29, ет. 7, представлявано от Н П П, иск с правно основание чл.26, ал.1 ЗЗД, че клаузата в договор за паричен заем № 664337/19.04.2022 г., предвиждаща заплащането на неустойка при непредоставяне на обезпечение в размер на 2018,36 лева е нищожна.

ОСЪЖДА „Сити кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Средец“ ул. „Славянска“ № 29, ет. 7, представлявано от Н П П, да заплати на М. И. Р. с ЕГН ***** постоянен адрес: гр.Панагюрище, ул. „****“ 11, на основание чл.55, ал.1, пр.1 ЗЗД сумата от 371,44 лева, представляваща заплатена без основание сума по договор за паричен заем № 664337/19.04.2022 г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба – 14.06.2023 г., до окончателното плащане.

ОСЪЖДА „Сити кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Средец“ ул. „Славянска“ № 29, ет. 7, представлявано от Н П П, на основание чл.78, ал.1 ГПК, да заплати на М. И. Р. с ЕГН ***** постоянен адрес: гр.Панагюрище, ул. „****“ 11 сумата в общ размер на 300 лева, сторени разноски в производството.

ОСЪЖДА „Сити кеш“ ООД, ЕИК 202531869, със седалище и адрес на управление: гр. София, р-н „Средец“ ул. „Славянска“ № 29, ет. 7, представлявано от Н П П, да заплати на адвокатско дружество „Д. М.“, представлявано от Д. М., на основание чл.38, ал.2, във връзка с чл.38, ал.1, т.2 от ЗАДв. сумата в общ размер на 960 лева с ДДС, представляващо адвокатско възнаграждение.

Решението може да се обжалва пред Окръжен съд Пазарджик в двуседмичен срок от съобщаването му на страните.

Съдия при Районен съд – Панагюрище: _____